

Avskedsord av generalmajor R. Kolmodin

Utdrag ur KA-fyren nr 1 1961

Avgående IKA generalmajor R. Kolmodin.

Onsdagen den 22/3 avskedstalade generalmajor R. Kolmodin inför befälskårerna vid kustartilleriet i Göteborg med följande ord.

Vid ett tillfälle sådant som detta, kan det väl vara på sin plats att låta blicken gå tillbaka till vad som varit. Ser man på hur förhållandena var i slutet av 1910-talet, frapperas man av tre ting, nämligen:

vapnets slutenhet
dess statiska karaktär och
dess befälssystem, som ännu alltjämt var i mångt och mycket ett patriarkaliskt befälssystem.

Kustartilleriet bestod av Vaxholms och Karlskrona kustartilleriregementen samt Älvsborgs kustartillerikår. Dessa förband representerade tillsammans en värld för sig. Den var nära nog helt sluten. Utifrån kom mycket litet in i denna värld, som utvecklades praktiskt taget helt för sig själv.

Systemet var också inom sig väsentligen statiskt. Förbanden var helt fasta och förflyttningar mellan regementen förekom ytterst sällan, praktiskt taget endast inom officerskåren vid befordran till regementsofficerare.

Befälssystemet hade i mångt och mycket sin färg av indelningsverkets patriarkaliska system, helt naturligt för övrigt, eftersom vapnets första officersgeneration voro officerare redan vid sekelskiftet och t. o. m. före detta. Detta befälssystem var utomordentligt för sin tid och indelningsverkets förhållanden, grundat som det var på fast auktoritet och faderlig omvårdnad och uppbygget av goda män, men det var naturligtvis föga avpassat för att möta den nya tidens värnpliktssoldater.

Efter det första världskrigets slut gick det svenska försvaret in i en kris, som var betingad av optimistiska förhoppningar om en evig fred. Den gången voro dessa knutna till det nyupprättade N. F. Vi veta alla att det hoppet sveks, men det hade — innan detta skedde — hunnit sätta sina spår i 1925 års nedrustningsbeslut. Detta gick hårt fram över skilda delar av försvarsorganisationen. För kustartilleriet såsom varande ett litet vapen, var nedskärningen naturligen ytterst kännbar. Det kunde till och med ifrågasättas om den nedskärning, som vapnet 1925 utsattes för, kunde erbjuda möjligheter till fortsatt liv och förnyelse på egen grund.

Nedskärningen medförde dock icke någon resignation inom vapnet utan tvärtom en ökad aktivitet för att klarlägga för alla vapnets betydelse och uppgifter i riksförsvaret. Nu utbildades och preciserades i slutet på 20-talet teorin om vapnets egenvärde i försvaret. Tidigare hade vapnets uppgifter väsentligen bedömts vara såsom vid dess tillblivelse att försvara flottan i dess baser. Ehuru denna viktiga uppgift kvarstod, tyngde man nu på att även om sjöstridskrafter icke voro tillstädes, representerade kustartilleriet ett egenvärde i försvaret mot invasion över havet, som hade sin grund i uppgiften att slå bort den landstigande styrkan eller försvaga och desorganisera anfallet i dess mest känsliga moment innan det ännu fått fast fot i land.

Denna teori, som vi nu betrakta som självklar, blev under diskussionerna på 30-talet allmänt erkänd, vilket är till riksförsvarets gagn även i dag.

Beredskapen under det sista världskriget ställde vårt vapen inför

starka personliga påfrestningar. Det var ju här fråga om en vidgad organisation, som ännu inte hunnit genomföras. Ropen på kustartilleri till stöd och skydd visade sig också — nu som utomlands under första världskriget — vara inför verklighetens påtagliga hot väsentligt starkare än man på många håll väntat. Påfrestningarna gällde — förutom de värnpliktiga —även stampersonalen, som ju under långa tider och i total omfattning fick lämna sina studier eller civila verksamheter, många gånger under mycket besvärliga förhållanden. Att beredskapen kunde effektivt upprätthållas, var en stark och uppskattad prestation.

Den tid som följer därefter, är först en konsolideringsperiod, som självfallet var nödvändig efter de improvisationer och den anspänning, som hade förekommit. Under denna period fann vapnet vägen tillbaka till ett balanserat fredsliv. Men den perioden avlöstes ganska snart av anpassningens period, som blev nödvändig på grund av teknikens utveckling. För ett tekniskt vapen som kustartilleriet, som skall möta en alltmera tekniskt beto: nad tidsålder, är naturligen denna anpassning särskilt betydelsefull. Med en lätt schematisering kan man väl säga, att den perioden innefattade praktiskt taget hela 1950-talet. Anpassningen pågår alltjämt. Vissa betydelsefulla resultat föreligga, ehuru ännu åtskilligt återstår, helt enkelt därför att den tekniska utvecklingen visserligen är snabb, men den är dock väsentligen snabbare i tidskrifter och tidningsartiklar, än den är i verkligheten. Allting har fördenskull icke kommit fram till acceptabla helhetslösningar.

Anpassningen har hitintills väsentligen gällt:

för det tunga artilleriet: moderniserad eldledning, vartill kommer att ännu några nya moderna batterier tillkommit. Kustrcbotbatterier äro under utveckling;

för det lätta artilleriet: ny materiel av synnerligen god konstruktion är delvis levererad och i övrigt under anskaffning. Uppsättning av levererade batterier är påbörjad;

Kustjägarförband ha uppsatts ingående i kustartilleriets organisation, avsedd att vara en elittrupp för anfall och spaning inom våra skärgårdar och kustområden med möjlighet att bryta motstånd och därmed bereda väg över stränderna för efterföljande trupper.

Båtmaterielen har förnyats och avpassats till att kunna tjäna även

kustjägerförbanden. Sist, men inte minst betydelsefullt är, att kustartilleriets *fredsutbildning* har anpassats icke blott efter den nya materielen, utan även givits en starkare betoning av kustartilleristen såsom skärgårds- och kustsoldat.

Nya lösningar har i alla förekommande fall sökts med hänsynstagande till det faktum, att man måste räkna med att i varje fall taktiska atomvapen kan komma att insättas mot oss.

Samtidigt med att detta skett har kustartilleriet som ett element i det samlade riksförsvaret fått portarna till omvärlden alltmera öppnade och kustartilleriets personal kan numera finna vägar till befattningar inom försvaret, som tidigare voro stängda. Detta förhållande måste uppenbarligen verka positivt ur rekryteringssynpunkt.

Med allt detta kan väl sägas att anpassningen till utvecklingen för ett moderniserat kustartillerivapen börjat att taga form, ehuru väl det säkerligen kommer att krävas mycket arbete, innan utvecklingen inom allt detta kunnat stabiliseras i fasta former.

Ett är i varje fall säkert. Så länge vi har att räkna med faran av en fientlig invasion över de oss angränsande vattnen, måste varje svensk försvarsorganisation som är förnuftigt uppbyggd också i sig innesluta ett starkt kustartillerivapen, som står redo att verka till den anfallandes förintelse eller skada under invasionens svagaste moment, som är tiden närmast före landstigningen och tiden under dess fortgång. Detta sker i samspel med sjöstridskrafter, vars basering genom kustartilleriet bliva skyddade och i samverkan med armen, som med sina förband både deltagar i det direkta kustförsvaret och har att möta den fiende, som kunnat fullborda sin landstigning.

Vårt vapens verksamhet i fred har till syfte att vi vid krigstillfälle effektivt kan uppställa de kustartilleriförband, som enligt gällande planer skall ingå i vår krigsorganisation. Den utbildnings- och personalorganisation som vi nu äga härför har visserligen varit belastad med svårigheter på grund av förefintliga vakanser, men den har det oaktat kunnat framvisa resultat som varit goda och även tilldragit sig uppskattning och erkännande. I den verksamheten är emellertid — förutom de materiella frågorna — flera spörsmål aktuella. Jag skall här beröra endast ett par av dem.

Först *rekryteringen*. Den är som vi alla veta för försvaret i sin helhet och därmed också för oss, ett svårt problem. Anledningen härtill är den pågående industriella utvecklingen i en fortgående högkonjunkturs tecken, som ropar på mera folk både till industrien själv och även till dess underlag, som i denna tid mer än förr är utbildningen vid skolor och universitet. I en sådan situation kan en rekrytering vara besvärlig även om årsklasserna växa i omfattning. För ett så tekniskt betonat vapenslag som vårt, ökar kraven eftersom avgången av tekniskt utbildande blir särskilt märkbar genom industriens önskemål att suga till sig just denna arbetskraft.

Ytterst synes det mig omöjligt att komma till rätta med denna fråga utan att angripa lönefrågan särskilt för de yngre kategorier som inom organisationen tidsmässigt sett stå nära rekryteringskällan, även med beaktande av att åtgärder på dessa punkter även få följdverkningar på andra håll inom organisationen. I en tid, där den materiella värderingen — vad man än må tycka därom — blivit ett ofrånkomligt faktum, måste hänsyn tagas till vad som är på andra områden. Jämförelser som görs av de unga, vilka är nära rekryteringskällan, kunna eljest verka hämmande på rekryteringen. Detta är mycket allvarligt, särskilt inom officerskåren, där man på grund av beredskapens stora officerskurser måste räkna med en stark avgång i slutet av 60-talet. Detta anmärkta förhållande gör det så mycket mera nödvändigt att alla befälskategorier medverka inom ramen av personliga möjligheter i det dagliga livet till rekryteringsbefrämjande åtgärder genom personlig påverkan då tillfälle till sådan erbjuder sig, eller ock på annat sätt. Det är i alla fall fullt klart att alla befälskategorier härutinnan hava ett gemensamt intresse.

Rekryteringen påverkar *trivseln* liksom denna har sin åverkan på rekryteringen. Trivselfrågorna äro självfallet betydelsefulla och de böra uppmärksammas både ifråga om de materiella förutsättningarna för det militära livet, som i möjlig mån ifråga om övningar, så att personalens önskade samvaro med familjen icke äventyras mer än som är nödvändigt. Här kommer naturligtvis fråga om användningen av ytterförläggningar upp. Önskemålen äro härvid på olika håll mycket varierande — detta beroende på olika lokala förhållanden. Där ytterförläggningarna särskilt äro en belastning, bör förbanden

centralt förses med utbildningsmöjligheter och övningsmateriel, så att tiden för ytterförläggningens nyttjande blir så begränsad som är möjligt ur utbildningssynpunkt.

Alla materiella betingelser för trivseln i det militära livet -- de som här nämnts och även andra -- äro naturligen ytterst betydelsefulla. Men de få icke undanskymma att detta icke är — i varje fall det enda — väsentliga. Ytterst betydelsefullt är ock att individen också genomgår en *andlig utveckling*, som kan ligga till grund för karaktärens rätta utbildande och personlighetens andliga resning. Personalvården, som glädjande nog börjat att ingå i medvetandet som en naturlig del av militär verksamhet och som förvisso också bör omfatta stampersonalen, innesluter också en personlig egenvård. Vi lära att soldaten skall ägna sitt vapen en daglig tillsyn. Sådan giva vi också vår kropp. Det kan vara anledning att betänka om icke en sådan daglig tillsyn också måste ägnas åt vår själ — åt personlighetens andliga utveckling. All erfarenhet från krig -- kanske särskilt det senaste — lär oss att påfrestningarna i krig ofta bliva sådana, att de icke kunna bäras utan att soldaten besitter inre harmoni och andlig styrka. En sann religiös tro är härvid en soldatens styrkekälla. För mig personligen har det varit en stor glädje att få under närmare ett halvt sekel stå i kustartilleriets och därmed också i det svenska riksförsvarets tjänst. Det har inte däri bara varit att tjänsten vid vårt vapen är stimulerande genom sin mångsidighet och övnings-

Från högtidligheten i KA 4 pjäshall.

terrängens skönhet, utan framför allt därigenom att man fått tjäna en del av vårt försvar, vars defensiva kraft berättigar det att vara ett betydelsefullt element i vårt försvars byggnad. Mitt val av yrke har jag aldrig haft anledning att ångra. Stimulerande har ock varit känslan av samhörighet och kamratskap och den lojalitet mot vapnet, som alla befälskårer vid skilda tillfällen visat. Ett rikt minne, som jag tacksamt bevarar, var det tillfälle för 25 år sedan, då en samfällid glädje tog sig uttryck inom alla befälskårer, när en ljusning beträffande vapnets då särskilt svåra villkor började att skymta. Den skicklighet, det nit och intresse, som befälskårererna ådagalagt såväl i daglig tjänst, som i övrigt för vapnets befrämjelse och utveckling, hör också till minnen, som jag tacksamt bevarar. Dit hör också de goda insatser, som vapnets personal åstadkommit på idrottens områden, och som verksamt bidragit till att göra vapnet känt och ansett.

Då jag nu går att nedlägga befälet som IKA, sker det med tacksamhet för att jag fått detta verksamhetsfält och med de bästa välgångsönskningar för vapnets framtid och för varje enskild kustartillerisoldat.